

Szuhay Péter

KÉPEK AZ „ABALIGETTŐL BÜKKÖSDIG” ALBUMBÓL

2005-ben ötödször jött össze egy hétre több mint tizenöt fényképész, hogy Magyarország egy újabb szegletét fedezzék fel, rögzítsék az ott megélteteket és (meg)látottakat. Tamási Gábor és társai, barátai 2001-ben Dunaszekcsőn, 2002-ben Kötcsén, majd a következő esztendőben a Ménespatak mentén (Nógrád megye hat településén), 2004-ben pedig három megye találkozásánál, a Pest-megyei Turán, a Heves-megyei Boldogon és a Jász-Nagykun-Szolnok-megyei Jászfényszaru töltek el egy-egy hetet és fotóztak. 2005-ben a Baranya-megyei szentlőrinci kistérség mintegy tizenkét településén dolgoztak (Abaliget, Boda, Bükkösd, Cserdi, Helesfa, Hetvehely, Okorvölgy, Orfű, Szentkatalin, a ma Ibfához tartozó egykori Gyűrűfű, Bicsérd és Zók). E tizenkét (és fél) településen nem lakik ötezer ember sem. A helyszínen készült több ezer felvételtől az albumba kerülő alig néhány száz fotó jelezheti az érdeklődés intenzitásának, a világlátás érzékenységének, a kifejezési formának és stílusnak különbözőségét, a kapcsolatteremtési és közlési vágy eltérő mélységeit.

Az ötödik kötetben képeikkel megjelenő fotóművészek (a „régiek”: Ács Irén, Baricz Kati, Benkő Imre, Domaniczky Tivadar, Fazekas István, Fejér Gábor, Horváth Dávid, Lőrincz Ferenc, Markovics Ferenc, Németh Géza, Pető Zsuzsa, Pólya Zoltán, Róna Jutka, Tamási Gábor, Winkler Csaba és az „újonc” Stefan Hanke) saját önmeghatározásuk szerint is más-más iskola tagjai, más-más műfaj és stílus képviselői. Ezen alkotói sokféleséget azonban egybetartja a téma és a helyszín azonossága.

A névsorkezdő Abaliget neve régóta ismert, s immár jó másfél évszázada ugyanazért: barlangjáért, tavaiért, vagyis természeti értékeiért, melyek egyaránt vonzották az ország távolabbi helyein lakó utazókat és osztálykiránduló iskolákat. Bükkösd neve, ha nem is másfél száz éve, de az utóbbi fél évtizedben mindenképpen szintén országos ismertségre tett szert, s ilyenformán metaforikus jelentést is felvett. A bükködsi cementgyár terve, s az e körül kirobbant küzdelmek, hogy tudniillik legyen-e vagy ne legyen gyár, a természet védelme, avagy a fejlődés előmozdítása a fontosabb társadalmi érdek, erősen megosztja a környékbelieket.

Mondhatnánk: a modernizáció hívei csapnak össze a hagyomány fenntartóinak táborával. De metaforikussá vált Gyűrűfű neve is: az 1970-es évekre a falupusztulást jelentette, az aprófalvak elnéptelenedésének vízióját társították hozzá, s ilyenformán egy tragikus folyamatot jelképezett. Az ezredfordulóra azonban Gyűrűfű egy új jelentést hordoz: az újrakezdés, az ökoszemlélet érvényre jutását és példaértékűvé válását. Vagy Orfű, mely az elmúlt évtizedekben a természet és az épített örökség harmóniájának metaforájává vált, hétköznapiiban: a falusi turizmus paradicsomává lett.

Valójában két metafora-párt elemezhetünk. Gyűrűfű két ellentétes „társadalmi mozgást” idéz fel. Az elnéptelenedést, vagyis a kihalást, s az újrakezdést. Természetesen a fényképészek Gyűrűfűn már nem tudják dokumentálni e folyamatot, helyette azonban több olyan aprócska falut is találtak, ahol ma lényegében azt örökíthették meg, amit jó negyven éve Gyűrűfűn tehettek volna. Az újrakezdést, illetve a virágzó folytatást (persze eredendően más szociológiai jellemzőjű népességgel) azonban már dokumentálhatták.

A másik ellentétpárt Bükkösd és Abaliget meg Orfű együtt adják. Lehetőségek és kényszerek, vágyak és tiltakozások feszülnek egymásnak, „zöld” érdek és gazdaságinak mondott racionalitás ütköznek mintegy „társadalmilag” egy adott településen belül, hogy aztán a településen élhető életminőség (természetesen mindkét oldalon öngigazoló módon) összehasonlítható legyen a szinte mindenki által kívánt és vágyott, idillinek tekintett abaligeti-orfűi élettel és gazdasági lehetőségekkel.

A mostani képanyagra is az igaz: van, aki a lokális sajátosságokat szeretné megragadni terepén, az adott településen, s eleve olyan témák érdeklik, melyből ez a települési entitás felmutatható; s van, akit ezzel ellentétes törekvésként az a megközelítés mozgat, mely szerint Magyarország bármely településén megragadható a társadalom egészére jellemző problémák és konfliktusok sorozata, vagy épp ellenkezőleg, az általános emberi tulajdonságok, az öröm, a szeretet, a szépség, a törődés egyénileg megragadható „történeisei” tehetők általánossá. A szegénység, az öregedés, a

magány, az elhagyatottság, vagy a másik oldalon a megelégedettség, a közösségi értékrend összetartó ereje, a pillanatok boldogsága, az étellel való megbékélés tényeinek és érzéseinek felmutatása teszük helytől, s talán nem ritkán időtől függetlenné a képek jelentését.

A forráskiadvány: Ács Irén – Szuhay Péter (szerk.) *Abaligettől Bükkösdig: ellentétes metaforák szorításában: Magyarország képi felfedezése – egy fotótábor színhelyei*. Nap Kiadó, Budapest 2006.

Pető Zsuzsa ©2006